

Armânii

Armânii (numi i de istoriografia româneasc macedoromâni, iar în formele populare: machedoni, machidoni, în limba armân ei î i spun arm nj-armâni sau rr m nj-r m ni) sunt urma ii autohtonilor (macedoneni, traci, iliri i greci) romaniza i dup 168 i.e.n., când Roma creeaz provincia Macedonia (incluzând Epirul, Tesalia, toat Grecia). Ast zi, armânii sunt circa 1 milion de persoane, ce tr iesc în locurile de ba tin (Grecia, Albania, R. Macedonia), într-o mare diaspor (constituit mai ales de la sfâr itul secolului al XVIII-lea în Bulgaria, Serbia, iar dup 1926 în România) i în emigra ia vest-european , nord-american i australian . (Prof.dr. Mariana Bara)



Po i s stai o zi întreg s le ascu i pove tile (pirmithi, cum li se zice în armân) i nu te mai sature! Mândrii, strâng tori, ambi io i, calcula i, au un respect deosebit fa de vârstnicii familiei, ace tia, la rândul lor fiind foarte ocrotitori cu cei tineri, se c s toresc de obicei în cu persoane de aceeasi etnie (nun ile lor fiind spectaculoase), sunt uni i i se ajut între ei. Prosperi in toate domeniile de activitate, armânii dau mereu dovadă de un real respect fata de tot ceea ce reprezintă cultură, tradiție, limbă si Familie.

Matematicianul Alexandru Gica spunea: Dar cum sunt ei de fapt? "Capabili (nu exist cer etori în lumea noastr ;e o vorb care spune c nu ai s vezi aromâni la azilul de b trâni), suntem mândri, avem personalitate. Nu pot sta mul i armâni la un loc din cauza competi iei dintre ei (...), se ajut i concureaz în acela i timp. În general, ne plângem c am f cut istorie pentru al ii i nu pentru noi". Caracterizarea a fost f cut tot de Alexandru Gica, un aromân care spune despre poporul din care provine c este o "enigm , un neam aparte. Suntem români, suntem greci, suntem slavi, suntem albanezi, suntem balcanici, suntem pu in din fiecare. Suntem un neam în mi care, întotdeauna pe drum". Irina Nicolau îi considera pe aromâni "cameleonii balcanilor", iar Matilda Caragiu Mario eanu a g sit urm toarea defini ie: "armânii sunt dintotdeauna sud-dun reni. Ei sunt continuatorii popula iilor sud-est-europene romanizate (macedoneni/greci/traci/iliri) sau colonizate de romani..."



intr-o lume de bitzi

Astăzi există Comunitatea Armâna din România care s-a constituit ca expresie a voinței cetățenilor români de origine armânească, de a se asocia și organiza instituțional pentru a păstra și dezvolta limba armână, tradițiile și cultura armânească, pentru a promova valorile armânești spirituale către generațiile viitoare la fel cum strămoșii noștri au făcut acest lucru pentru noi. Prin declarația de la Slobozia, adoptată în 18 ianuarie 2004, s-a inițiat organizarea pe principii comunitare a armânilor care locuiesc în România. Până în prezent comunitatea are șase filiale: Constanța, Iași, Oradea, Sibiu, Timișoara și Zalău, numărând un număr de aproximativ 1000 de membri (pindeni, fâneroi, gârboși, etc.).

Sușinut de interesul comunității, în ultimii ani pe lista de activități s-a situat problema asimilării.

De ce este important pentru românii, ca fiii perseveranți și prosperi să cântecelele noastre istorice dobrogene au învățat și ei că întotdeauna există loc de mai bine.

<http://dzca.ctarm.org/>



Grecii

Acum mai bine de 2800 de ani, cor biile grece ti purtând familii întregi de negustori, me te ugari, osta i i marinari, intr în marea denumit de Sci i Axaina (albastru intunecat) i o denumesc Pontos Euxeinos. Mul i coloni ti veni i din Marea Egee i de pe coasta de sud a Pontului Euxin (Marea Neagr) se opresc aici datorit posibilit ilor comerciale. Au intemeiat mai multe cet ti – porturi, precum: Odessos (Varna), Apollonia, Callatis, Tomis, Histria, Argamum, iar pe cursul Dun rii: Aegyssos (Tulcea) i Axiopolis (Cernavod). În timpurile moderne, mul i greci au venit aici datorit practic rii comer ului. Ei sau stabilit mai ales în ora e (Sulina, Tulcea) dar i în unele sate (cel mai cunoscut este Izvoarele). În 1850 erau 4284 greci în jude ul Tulcea, 2214 din ei locuind în Sulina.



În conformitate cu rezultatele recens mântului din 2002, în România mai tr iau 6.513 greci, cei mai mul i dintre ei în Bucure ti i în zona înconjur toare, urmat de jude ele Constan a, Br ila i Gala i. Recens mântul din 1992 d dea cifra de 19.594 greci tr itori în România. Diferen ele sunt rezultatul unei tendin e a etnicilor greci din afara grani elor Greciei de a emigra în patria-mam ca homogeneis (μ – persoan cu obâr ie greceasc). Ministerul afacerilor externe al Greciei, prin institu iile sale specializate, afirm c pe teritoriul României mai tr iesc 14.000 de greci.

Dansul i cântecul grecesc au fost îmbinate cu servirea unor mânc ruri tradi ionale i cu obiceiuri i glume adecvate momentului. La masa festiv , nu pot s lipseasc cor bioarele i tiropita. De i istoria grecilor este plin de tradi ii p gâne, cum obi nuim ast zi s



le numim, ce amintesc de zeii de demult și de mitologia odiseei, în prezent sunt foarte legați de tradiția creștină a vechiului Bizanț. Astfel, sârbători precum Saturnaliile sau Calendele, nașterea zeului Mithra ce reprezintă victoria soarelui asupra întunericului și faimoasele machete ale corbiilor grecești au fost înlocuite de bradul de Crăciun, de pâinea în formă de cruce cu ramura de mslin, motiv ce amintește de nașterea lui Hristos, de cununile de flori pentru cruce sau cadouri (batiste, ervete, cmești) aduse în Joia Mare, dar și de gospodinele care pregătesc cozonaci și faimoasa maghirita, o supă delicioasă de miel.

Uniunea Elenă din România organizează anual manifestări culturale variate, festivaluri de muzică populară elenă, de dansuri sau de poezie. Uniunea Elena din România editează, începând din 1993, revista bilingvă "Speranță", din 1999, ziarul lunar "Dialog". Grecii sunt oameni dintr-o bucată, petrecerile lor sunt unice, au gustoria în sânge și în mult la valorile bisericești.

Mreia neamului grecesc s-a făcut simțită în Dobrogea. Alături de minunile culinare și de izvoarele comune ale credinței ce pornesc de pe Muntele Athos, faptul de a fi mândri de aceste înuturi, în care conviețuiesc atâtea populații diferite, s-a transmis tuturor dobrogenilor.

www.uniunea-elena.ro



Lipovenii

În a doua jumătate a secolului al XVIII-lea, pe drumurile și în târgurile arii de Sus puteau fi întâlniți oameni care, prin înfățișare și port, ar putea să nu sunt din partea locului. Înălți, spătoși, cu barbă lungă și răsfire, cu sprâncene de culoarea spicului de grâu, sub care priveau atent niște ochi albaștri și reci. Încălcați cu cizme mari, din piele de calitate bună, îmbrăcați cu cămăși înflorate, lungi, ce cădeau peste pantaloni negri și încinși cu o cingătoare frumoasă împletită din lână colorată, capetele căreia atârnavă până la glezna cizmei. Femeile vânjoase, rumene, dichisite în fuste vii colorate și bluze cu mâneci lungi, strânse la mijloc, îmbrăcote cu baticuri vii înflorate. Fetele îmbrăcate în sarafane, cu baticuri pe umeri, purtând cozi groase și lungi în care erau împletite panglici de mătase.



Erau fugari ruși, numiți și staroveri, adică credincioși ortodocși de rit vechi, cunoscuți sub denumirea de lipoveni. Acești fugari pribegeau pe pământul Moldovei de câteva decenii în căutarea unui adăpost și a unei palme de pământ.

Pentru regiunea Dobrogei, prezența staroverilor este asociată cu migrarea cazacilor condusă de atamanul Ivan Nekrasov, ca urmare a incursiunilor declanșate împotriva acestora de autoritățile ariste. Imigrările populației căzace în cea mai turată acesteia se întind pe întreaga perioadă a secolului al XVIII-lea. Din 1740-1741, localitatea Sarichioi din județul Tulcea devine un centru important al cazacilor nekrasovi, cu o organizare remarcabilă a vieții sociale după regulile „Legământului lui Ignat”.

Alte sate lipovenești vechi din Dobrogea (secolul al XVIII-lea) sunt: Slava Rusă, Carcaliu, Jurilovca.

Obiceiurile rușilor lipoveni sunt strâns legate de străbunilor



religioase. Calendarul pe care îl respectăm rămâne neschimbat, fiind cel iulian, decalat cu 13 zile. Până în zilele noastre la rușii-lipoveni s-a păstrat obiceiul efectuării semnului crucii în aproape orice acțiune pe care o întreprind.

Cel mai bine s-au păstrat obiceiurile legate de Maslenița (Săptămâna Mâinii Brânzei sau Lăsața Secului) – săptămâna de dinaintea intrării în postul Paștelui. Este o săptămână de voie bună, străbătută cu cântece vesele pe străzile localităților și cu preparate lactate specifice: vareniki, blini, piroghi, etc.

ATRLR sau Asociația Tinerilor Ruși Lipoveni din România – parte integrantă din Comunitatea Rușilor Lipoveni din România, conform Statutului CRLR, a luat ființă pe 26 iulie 2004, având la bază Adunarea Generală de la Gura Portiei. În prezent există un număr de 23 de asociații locale de tineret.

Rămânem impresionați de tradiția cu care oamenii de altă etnie își fac cunoscută tradiția și obiceiurile strămoșești. Credința de nezdruncinată a lipovenilor este impresionantă. Plecați din locurile lor de baștină pe motive religioase, au reușit să păstreze cu trecerea timpului esența unei credințe autentice. Un exemplu de urmat pentru noi românii dobrogeni. Mă gândesc la pescarii români și-mi trec prin minte lipovenii din satele deltei... apetitul îmi spune că mă așteaptă o minunăție cinde pe te.

www.crlr.ro



Romii

Romii sunt un popor migrator.

Migrarea romilor din India în Europa s-a făcut între secolele al IX-lea și al XIV-lea, în mai multe valuri. Odată cu intrarea lor în Imperiul Bizantin, la mijlocul secolului al XI-lea, au căpătat și numele etnic pe care îl poartă astăzi. Aflându-se pe teritoriul Greciei și-au atribuit denumirea unei secte religioase grecești cu numele Athinganis sau Atsinganos care înseamnă “de neatins”. Prin anii 1415 – 1419 îi întâlnim în toată Europa Centrală.



Pentru mulți oameni, elementul cel mai vizibil al identității romilor a fost nomadismul. Memoria și tradiția nomadismului se regăsesc și în zilele noastre, acest lucru fiind cel mai vizibil la nivelul modului de locuire, inclusiv în cazul unei mari părți a romilor sedentarizați.

Astfel, corturile și tradițiile cucerite cu coviltir s-au transformat frecvent în case mici, lipsite de confort și situate la marginea localităților. Desigur, există și acele numite “palate”, case cu multe camere, etaje sau turnule construite de romii cu bani. Numai că acestea sunt excepții și în de preferință romilor pentru improvizații, decorative și tendința de a uimi.

Romii de naționalitate română constituie aproximativ 40 de grupuri diferite dintre care Căldării, Fierarii, Ursarii, Grastarii (vânzătorii de cai) și Lutarii.

Un element specific comunităților de romi este accentul pus pe valorile familiei. Numai că acest lucru se referă la familie în sensul larg, care înglobează nu doar rudele de gradul întâi (copii, părinți, bunici etc.), ci și pe cei din același neam. Adesea, familia are o importanță relativ redusă în raport cu păstrarea relațiilor centrate pe solidaritatea de neam.

Un aspect deosebit de important al culturii romilor este



muzica. Ea a fost recunoscută aparent chiar și de către regimul comunist care le-a interzis să mai cânte în limba română, permițându-le să cânte numai în limba română, mulți cântăreți romi fiind obligați să preia ansamblurile populare din care făceau parte. De fapt, muzica romilor a fost interzisă complet în România înainte de 1989 (Helsinki Watch, 1991:21). Unul dintre triburile romilor din România este cunoscut sub numele de Lutari, ceea ce indică faptul că muzica este mai mult decât o tradiție pentru ei; este un mod de viață. Din moment ce analfabetismul este larg răspândit printre romi, se presupune că ei nu știu să citească notele muzicale. Acest lucru face ca faima de buni muzicieni pe care și-au câștigat-o în întreaga Europă să fie și mai de apreciat. Romii sunt la fel de cunoscuți și pentru talentul lor la dans, impresionant pentru rapiditatea mișcărilor și a muzicii instrumentale combinate cu sunetul salbelor și al brâurilor.

Multe cuvinte de origine romă sunt folosite de români (mi to, baft, a buli, diliu, etc.), iar muzica lăutărească este sufletul petrecerilor, multe nu sunt tradiții românești fiind asociate cu cântecele lăutărești acompaniate de sunetul faimosului acordeon.

www.viitorulromilor.home.ro



Turcii

Cuvântul "turc" se referă la toți locuitorii de origine turc din Dobrogea, indiferent când s-au stabilit aici și indiferent din ce popor turcic fac parte. Într-o decizie în sfera semantică a acestui cuvânt și turcii veniți din Anatolia și tătarii veniți din Crimeea sau din alte regiuni și tătarii nogai care sunt o parte a Hoardei de Aur și iurucii (turcii nomazi anatolieni) care s-au amestecat cu iganii.



Turcii din Dobrogea sunt urmașii atât ai grupurilor etnice turce, sosite pe drumul stepelor nord-pontice, cât și al celor sudice (oguzi), sosite pe drumul meridional balcanic și stabilite aici cu aproximativ un mileniu în urmă.

Etnicii turci și tătarii, populație de confesiune islamică, au sosit în Dobrogea prin voia soartei, de secole în Dobrogea, formează astăzi a treia comunitate a regiunii, ca număr, după comunitatea maghiară și germană. Ei trăiesc în proporție de 90% în Dobrogea, îndeosebi în județele Constanța și Tulcea.

Printre obiceiurile tradiționale cele ale Sărbătorilor Ramazanului ocupă un loc deosebit. Repertoriul lor cuprinde colindele: "Eskasak" (cântecul), "Sehru-remezan" (luna ramazan), "Suval-çuval" (lacul) și "sayaldama" (cântecul).

Cântecul (türkü) și catrenul (mani, san) sunt cele mai importante și răspândite genuri lirice la populația turc din Dobrogea. În catrenul următor sunt ironizate fetele care nu se mărită din dragoste, ci din interes sau din pură naivitate, căzând victime aranjamentelor dintre familiile lor și cele ale fiicilor: "Fesul cu mulți ciucuri/ Plutește pe valuri legnat/ Te-au lăudat și te-au încântat/ și numele de un tânăr îl-au legat."

În folclorul turcilor dobrogeni se păstrează și urmele cultului unor animale, cum ar fi de pildă cultul lupului, calului, ursului, taurului,



caprei etc. Pentru toate popoarele turce din lume lupul e înf i at ca un animal sfânt. Pân nu de mult, în satele din Dobrogea copii obi nuiau s poarte la gât un talisman alc tuit din col i i p r de lup, înf ura i într-o mu ama sau cârp .

Transmise pe calea comunic rii orale, din genera ie în genera ie, preceptele Islamului au fost însu ite de popula ia musulman din Dobrogea, în familie, prin intermediul medreselor (colegii religioase) i desigur, în geamii, institu ii musulmane religioase reprezentative, de tradi ie, unde se desf oar mare parte din activit ile ritualului islamic.

Pe lâng multele cuvinte de origine turceasc adoptate i de vocabularul dobrogean, precum pl cerea de a merge la un bairam sau delicioasele baclavale, popula ia de origine turc din aceste inuturi a reu it prin extrem de multe spuneri de duh, proverbe i zic tori, s fac elogiul toleran ei, al cump t rii i echilibrului în judecat i comportare. Iat profunda i atât de actuala chemare a filosofului - poet Yanus Emre:

***“Veni i dar s ne cunoa tem,
În bun paces tr im
i s iubim, iubi i s fim
C cilumea n-o s-o mo tenim.”***

www.udtr.ro



Ungurii

Conform recens mântului din 1992, maghiarii reprezint 7,31% din totalul populaiei. Din totalul acestora, 2% sunt prezen i i în Dobrogea, în jude ele Constan a i Tulcea.

Din istoria ce ne leag , în mare parte controversat , putem spicui multe lucruri interesante i frumoase, care s ne ajute s renun m la barierele create de mentalit i sau viziuni f r o prea mare deschidere spre lumea contemporan , ce tinde spre un amplu proces de globalizare, unde ceea ce conteaz este frumosul i specificul fiec rei popula ii, dincolo de limitele teritoriale în care s se poate exprima. A aminti în acest sens, rela iile cu poporul ungar din timpul domnitorilor români, uni i de interesul ap r rii acestor meleaguri.



În România, majoritatea populaiei de etnie maghiar se afl în inutul Secuiesc, adic în vechile scaune secuie ti din Transilvania: Covasna de azi, Harghita i jude ul Mure . Obiceiurile populare str mo e ti s-au p strat nealterate în interiorul hotarelor cu întreaga înc rc tur , specificitate, limb i port. Acesta este i motivul pentru care secuiful î i nume te ara cu demnitate: inutul Secuiesc - ara Secuilor. Potrivit studiilor f cute, maghiarii din România reprezint 2 etnii: ungurii descenden i ai hunilor care au migrat în secolele IX-XI, i secuii, veni i o dat cu ungurii dar care s-au a ezat în jude ele Harghita, Covasna, Mure .

În Dobrogea num rul maghiarilor este detul de mic. Cu toate acestea exist interes din partea lor de a nu pierde tradi ia i obiceiurile ce îi leag într-un fel sau altul de restul populaiei maghiare. Exist i în Constan a o asocia ie care îi sus ine i o biseric reformat .

Exist multe tradi ii caracteristice: nun ile pline de ritualuri,



mesele bogate de srb tori, prelucrarea lemnului, pâinea cu cartofi etc. Unul dintre obiceiurile mai pu in cunoscute, dar destul de sim ite de ace tia, este înmormântarea farsungului. Un obicei foarte vechi, ap rut în Transilvania la începutul secolului al XIII-lea. Este o srb toare prin care se alung iarna cu toate greut ile ei i spiritele rele, fiind ultima ocazie de distrac ie înaintea prinderii postului de Pa te.

Nu puteam s nu vorbesc despre cel mai larg r spândit desert, „Kürtöskolács”, care i-a primit numele de la hornul sobei, întrucât secuii numesc hornul sobei „Kürt cs ”. Astfel, „Kürtöskolács” este de m rimea lemnului de foc de sob , pr jitura ce respect inclusiv diametrul acestuia. A adar, „Kürtöskolács”, este numit acel aluat dospit care este învârtit în jurul unui lemn cilindric, ce este rostogolit în zah r, iar în timpul coacerii zah rul se tope te c p tând o culoare de caramel, dând str lucire pr jiturii.

Chiar dac la nivel politic controversele dintre români i maghiari par s nu înceteze, oamenii de rând încearc s simplifice lucrurile, tr ind în bun armonie i în elegere. Pe lâng desertul despre care v-am vorbit, care sunt sigur c l-a i savurat deja, fie la mare, în sta iuni, fie pe DN1 în drum spre Bra ov, exemplar este i cur enia i grija pe care etnicii maghiari o au pentru ambientele în care tr iesc.

www.udmr.ro



România

Dobrogea - mirificul inut dintre Dun re i Marea Neagr a fost i este locul de afirmare al geniului civilizator i al spiritului creator, constructiv, al tuturor cet enilor români, indiferent de etnie. Dincolo de diversitatea popula iilor, a limbilor i a credin elor religioase ale locuitorilor s i, Dobrogea - zona istoric de tradi ie a rii - a fost i a r mas o însemnat parte a lumii i spiritualit ii române ti.



Nu exist autori care s nu recunoasc faptul c “Dobrogea nu a putut fi rupt cu totul de celelalte teritorii române ti, cu care a p strat în permanen leg turi multiple pe toate planurile i, mai ales, cu ara Româneasc , vatr de la care fusese smuls prin cucerirea otoman .” Fenomenul este complex. Datoreaz mult transhuman ei care, în esen a ei este unul din principalii factori ai creerii unit ii de limb , obiceiuri i tradi ie popular . Ciobanii transilv eneni , munteni i moldoveni f ceau drumul c tre Câmpia Român pentru p unat i de aici, trecând Balta Ialomi ei i Balta Br ilei, c tre Dobrogea, pentru p unatul turmelor care, la vremea respectiv erau – cel pu in pân la descoperirea drumului maritim al m t sii, dar i dup aceea – considerabile.

“P mânt al sintezelor”, dup cum afirma Nicolae Iorga, Dobrogea d dovad acestui fapt i prin zestrea folcloric pe care o posed : crea ie autohtone i s-au ad ugat crea iile românilor veni i de peste Dun re, influen e mereu acceptate i care s-au suprapus unui strat str vechi, local, influen ându-se reciproc. Jocul cu m ti i teatrul de p pu i a fost o practic frecvent dobrogean , practic ce se mai p streaz i ast zi sporadic. Ultimul, teatrul de p pu i s-a întâlnit cu manifestarea similar de origine turceasc i a c p tat denumirea de “karaghioz” dupa p pu a cu ochii negrii. Acest gen de manifestare a spectacolului popular se întâlne te în dansul popular



denumit dansul P pu ii, dans ce se mai joac pe la nun i în satele de pe malul Dun rii. Pe de alt parte, amintirile civiliza iei greco-romane a l sat urme de recunoscut în motivul delfinului, al arpelui, al zânei n scut din spuma m rii etc. Amintirea fr mânt rilor istorice se reg se te de asemenea în folclorul dobrogean destul de pregnant.

Folclorul muzical, atât cel ce înso e te textul cântecelor cât i cel instrumental , de i se deosebe te oarecum prin linia melodic de folclorul muzical al altor zone folclorice române ti, prin u oara influen a muzicii populare orientale sau prin preponderen a unor instrumente ca fluierul, cavalul sau cimpoiul (cavalul fiind de reg sit în dou variante, moc neasc i tracic) este dominat de tr s turile specifice întregului folclor muzical românesc. Colindele, melodiile p store ti i pesc re ti, p streaz în structura lor straturile cele mai vechi române ti. Zonei de mijloc i de sud a Dobrogei îi este specific un joc popular propriu i care v de te cel mai pregnant influen a oriental (ritmul aksak), "geamparaua".

Având un profil multiethnic i multicultural, în Dobrogea s-a conturat un model interetnic, o pace social , un mod de via bazat predominant pe toleran , respect i bun în alegere. Românul majoritar ca i etnicul turc, armean, bulgar, grec, izraelit, maghiar, rom sau rus-lipovean, a înv at si practicat "lec ia" concordiei, cooper rii i a ac iunii benefice împreun , practica buneii convie uiri.

www.appct.ro

